

UMĚNÍ NOVÝCH MÉDIÍ

Umění a technika

I

Umění nových médií

- **Co je umění nových médií?**

a) **Obecná charakteristika:** Nová média v umění označují spojování technologických inovací s novými formami uměleckého vyjádření.

Umění nových médií

- Co je umění nových médií?

b) Předchůdci mediálního umění:

Retrospektivně zařazujeme mezi nová média také **fotografii, film, rádio, televizi, satelity, video a další technologie**, které výrazně **ovlivnily a proměnily tradiční formy umělecké tvorby**. Nové technologie inspirovaly uměleckou praxi avantgardních hnutí první poloviny minulého století (**konstruktivismus, futurismus, dadaismus**), umožnily rozvoj **kinetismu, zvukových básní a nové typografie**, zároveň **utvářely i podobu poválečné elektronické scény** (radio art, musique concrète, videoperformance, experimenty s uzavřeným okruhem a videopáskami, satelitní a telekomunikační umění atd.).

Umění nových médií

- **Co je umění nových médií?**

c) Počítačové umění (60. léta):

Od šedesátých let mluvíme o **počítačovém umění**, původně zaměřeném na experimenty s **algoritmicky generovaným obrazem a zvukem** (John Whitney, Charles Csuri, Vera Molnar a další), později pak charakteristickým **kybernetickou koncepcí uměleckého díla jako otevřeného systému** (Roy Ascott).

Umění nových médií

- Co je umění nových médií?

d) Počítačové umění (90. léta):

Od devadesátých let se umění nových médií ztotožňuje především s **tvůrčím využíváním digitálních a síťových technologií**. Do umělecké praxe vstupuje internet (net art), nejrůznější softwary a aplikace pro kooperaci nebo pro real time efekty, pokročilé technologie virtuální a smíšené reality, počítačové hry a další produkty digitální kultury, nebo také databáze, vizualizace, bezdrátové a mobilní technologie, robotika a dokonce i nastupující biotechnologie a nanotechnologie.

Vznikají instalace, performance, ale i ryze konceptuální **díla, která problematizují tradiční kategorie uměleckého díla, publika a tvůrce**. **Digitální umění charakterizují výrazně procesuální a nestabilní díla, která jsou často závislá na interakci s divákem, nebo která dokonce ani nejsou dílem člověka.**

Umění nových médií

- **Co je umění nových médií?**

c) UNM: Jak je poznáme?

Umění nových médií, ať už v podobě meziválečné umělecké avantgardy, rozvinutého videoartu nebo pozdějšího počítačového a digitálního umění, **obecně identifikujeme jako umění, které buď reflektuje a kritizuje příliš komerční, technické a profesionální aspekty nových technologií anebo se je snaží neobvyklým způsobem používat.**

Umění nových médií

- **Co je umění nových médií?**

d) UNM: Význam umění nových médií?

Tato umělecká díla reflektují velice důležitý aspekt dnešního světa, totiž **spojení civilizace s technologiemi a všudypřítomnost technologií**. Digitální umění se snaží ukázat různé podoby sociálně-technologických vztahů a uchopit prostor mezi autonomií, závislostí a symbiózou umění s médii, stejně jako lidí se stroji. Nová média v umění inovačním způsobem propojují různé stroje, organismy a sociální struktury do společných celků, přičemž mění hranice mezi přirozeným a umělým, fysis a techné.

Umění nových médií

- **Co je umění nových médií?**

Příklady: „New Media Art“ – google.comimages

Umění nových médií

- **Co je umění nových médií?**

Problém terminologie:

Počítačové umění (Computer art)

Multimediální umění (Multimedia art)

Interaktivní umění (Interactive art)

Digitální umění (Digital art)

Umění nových médií (New Media Art)

Umění nových médií

- **Co je umění nových médií?**

„/vymezujeme/ **umění nových médií** jako pod-kategorii dvou širších kategorií: **Umění a Technika** a **Mediální umění**.

‘**Umění a technika**’ označuje praktiky jako elektronické umění, robotické umění a genetické umění – tzn. technologie, které jsou nové, ale ne nezbytně spojené s médii.

‘**Mediální umění**’ zahrnuje video art, /komunikační/ transmisson art a experimentální film – tzn. umělecké formy, které využívají mediální technologie, které v 90. letech již nebyly nové.

Umění nových médií je tedy průnikem těchto dvou oblastí.“ (Triebe – Jana 2006)

Umění nových médií

- **Co je umění nových médií?**

1993 www.jodi.org

/Joan Heemskerk, Dirk Paesmans/

Předchůdci mediálního umění

- **Všechno moderní umění je mediální umění.**
- **Všechno mediální umění je antimediatální umění.**

Předchůdci mediálního umění

- **Úvod:** Umělecké strategie a přístupy, které jsou opakovaně jmenovány v souvislosti s novomediálním uměním:
- A) Strojová estetika.
- B) Strategie dadaistů.
- C) Konceptualismus a tendence k abstrakci.
- D) Živé akce umělců.
- E) Pop-art.
- F) Video-art.
- Případ Marcel Duchamp

Předchůdci mediálního umění

- **Dva způsoby psaní historie umění:**
- A) Vývoj technik a médií.
- B) Ikonografie a periodizace historie.

Předchůdci mediálního umění

- **Dva způsoby psaní historie umění:**
 - A) Vývoj techniky a médií.
 - B) Ikonografie a periodizace historie.
- **Zvolená technika a médium ovlivňují:** téma, sociální funkci umění, místo a postavení um. tvorby ve společnosti.
- Historie uměleckých avantgard může být chápána jako permanentní analýza umění ve vztahu k vědeckým, technickým a mediálním inovacím 20. století.

Předchůdci mediálního umění

- **Zlomový okamžik vztahu umění – média (technika) je vynález fotografie.**

Joseph Nicéphore Niépce (1765- 1833)
Nejmladší dochovaná fotografie, z roku 1826

Louis-Jacques-Mandé Daguerre (1787-1851)

L'Atelier de l'artiste : daguerrotypie z roku 1837 vytvořena
jejím vynálezcem.

Předchůdci mediálního umění

- **Užití fotografie:**
- vojenské účely
- bezpečnostní síly (policie)
- prostředek uchování paměti
- zdroj zábavy

Předchůdci mediálního umění

- **Dvě tendence ve fotografii:**
- **A) *Piktorialistické hnutí*** (znovu se vrací v souvislosti s postfotografií).
- **B) *Dokumentární fotografie*** (tento trend zvítězil s modernismem).

Hippolyte Bayard: Bayard jako utopený (1840)

Henry Peach Robinson: Odcházení (1858)

Víly z Cottingley (1917)

Předchůdci mediálního umění

- **Umění a fotografie**

Nové přístroje a média zajímaly umělce zejména ze dvou hledisek:

- **1.) Jako nástroje umožňující prozkoumat látku žité reality.**
- **2.) Jako komunikační média zprostředkující vztah umělce a veřejnosti.**

Předchůdci mediálního umění

- **Umění a fotografie**

W. Benjamin: **Umělecké dílo v době své technické reprodukovatelnosti** (1936).

(Das Kunstwerk im Zeitalter seiner technischen Reproduzierbarkeit)

Předchůdci mediálního umění

- **Umění a fotografie**

W. Benjamin: **Umělecké dílo v době své technické reprodukovatelnosti** (1936).

- *Reprodukce - aura – zničení aury – masová kultura - estetizace politiky – politizace umění....*

Předchůdci mediálního umění

- **Umění a fotografie**

W. Benjamin: **Umělecké dílo v době své technické reprodukovatelnosti** (1936).

„Původ krásných umění a vznik jejich rozličných druhů sahá zpět do doby, která se od naší prudce liší, a k lidem, jejichž moc nad věcmi a poměry byla nepatrná ve srovnání s naší. Avšak udivující vzrůst preciznosti a přizpůsobivosti našich prostředků nám dává pro nejbližší dobu vyhlídky na hlubší zásahy do starého zhotovování krásna. Každé umění má svou fyzickou část, která nemůže být vnímána a pojmenována tak jako dříve; nemůže se dále vymykat vlivům moderní vědy a moderní praxe. Ani hmota, ani prostor, ani čas nejsou už dvacet let tím, čím byly od nepaměti. **Musíme se připravit na to, že tak velké novoty přemění veškerou techniku umění, tím ovlivní samu invenci a konečně snad dospějí k tomu, že nejkouzelnějším způsobem změní sám pojem umění.**“

(Paul Valéry, *Pièces sur l'art*, Paris: 1934, s. 105, in Benjamin 1979, s. 17)

Předchůdci mediálního umění

Předchůdci mediálního umění

- **Umění a fotoaparát**
- Weibel, Peter: *The Aparatus World – A World unto Itslef* (1992)

Předchůdci mediálního umění

- **Umění a fotoaparát**

*„These intentions of painting at the end of the 19th century were also already the premises of photography since the mid-19th century. We can assume that this development of painting to autonomous worlds of color and surface, lines and forms and the grounding of painting on scientific method and depersonalization was **influenced by photography, the machine production of images**“(Weiebel 1992, s. 16).*

Předchůdci mediálního umění

- **Umění a fotoaparát**
- **Krise zobrazení**

Předchůdci mediálního umění

- 1878
- Chronofotografie
- (obraz zaznamenávající čas)

Chronofotografie a výtvarné umění(srov. Muybridge a Duchamp)

Eadweard Muybridge: Žena sestupující ze schodů (konec 19. stol.) ze série Animal Locomotion, 1884-85.

Chronofotografie a výtvarné umění

(srov. Muybridge a Duchamp)

**Marcel Duchamp: Akt
sestupující ze schodů No.2., 1912**

Předchůdci mediálního umění

- **Fotoaparát rivalem umělce – ke strojovému umění**
- Weibel říká, že „Painting was not longer a personal romantic improvisation but a scientific method.“(Weibel, 1992 : 15)
- **Weibel vyvozuje, že stroj jako autonomní producent představuje první a základní model všech autonomních hnutí, která v moderním umění následovala. (Weibel, 1992)**
- The machine-supported generation of images was followed by machine-supported transmission of images (second stage). Machine-moved images, film, the illusion of the moving image, were the third stage.“(Weibel, p. 17). „The magnetic recording of the image signals (...) by means of video recorder (1951) combined film and TV (image storage and emission)in the new medium of video. This fourth „stage“ increased the possibilities of manipulating the image by means of machines.“(p. 17). „The fifth stage - the machine generated , calculable image of the computer – unites not only the characteristics of all the four stages of technical imagery but also reveals new characteristics: virtuality and interactivity. (..) The interactive „animated“ image is perhaps the most radical transformation of the understanding of image in the western world.“ (Weibel 1992.)

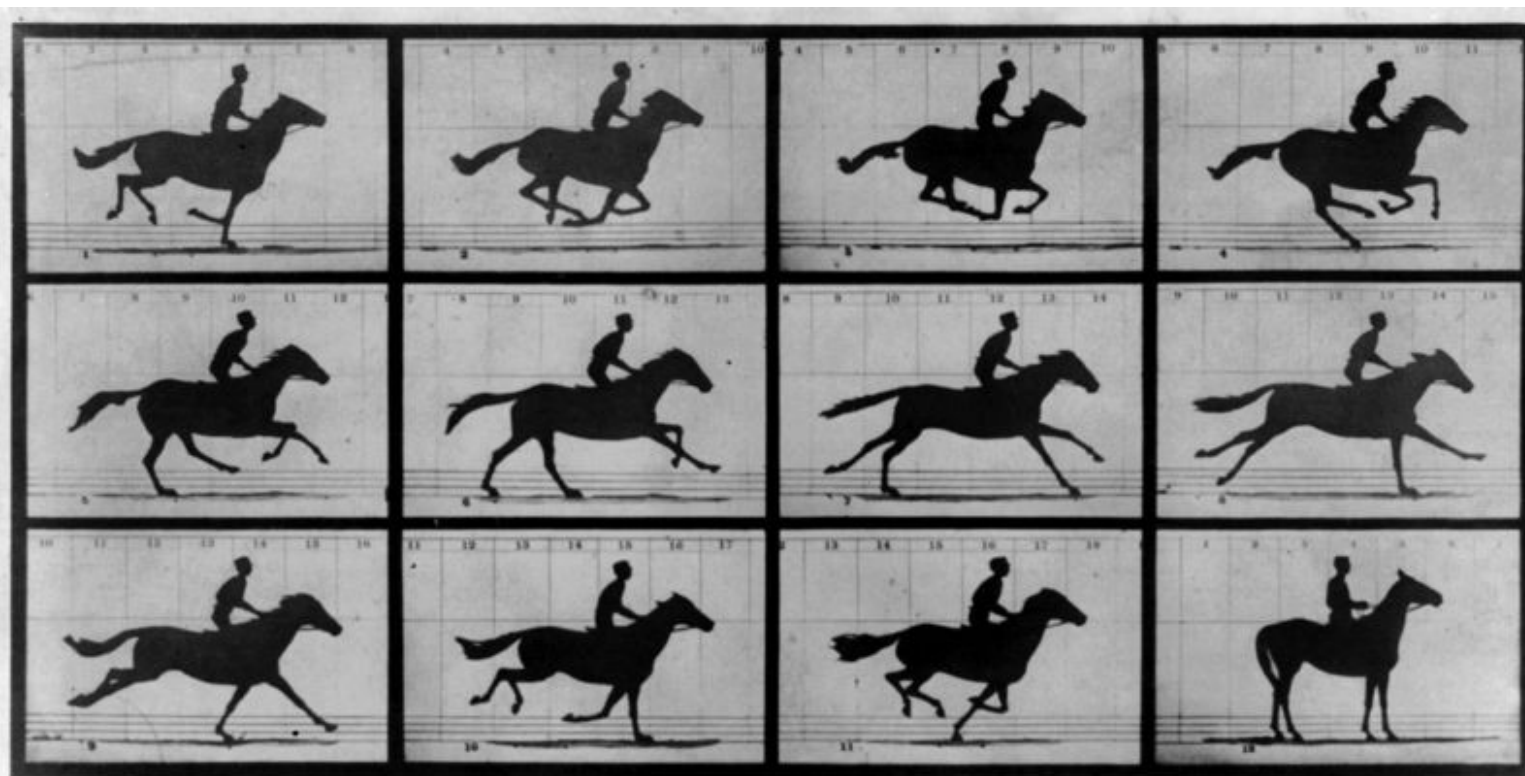
Chronofotografie

- Eadweard Muybridge (1830 – 1904)
- Étienne-Jules Marey (1830 – 1904)

Chronofotografie

Eadweard J. Muybridge (1830-1904)

Kůň v pohybu (Studie pohybu zvířat, 1878)

Copyright, 1878, by MUYBRIDGE.

MORSE'S Gallery, 417 Montgomery St., San Francisco.

THE HORSE IN MOTION.

Illustrated by
MUYBRIDGE.

AUTOMATIC ELECTRO-PHOTOGRAPHY.

"SALLIE GARDNER," owned by LELAND STANFORD; running at a 1.40 gait over the Palo Alto track, 19th June, 1878.

The negatives of these photographs were made at intervals of twenty-seven inches of distance, and about the twenty-fifth part of a second of time; they illustrate consecutive positions assumed in each twenty-seven inches of progress during a single stride of the mare. The vertical lines were twenty-seven inches apart; the horizontal lines represent elevations of four inches each. The exposure of each negative was less than the two-thousandth part of a second.

Chronofotografie

Eadweard J. Muybridge (1830-1904)

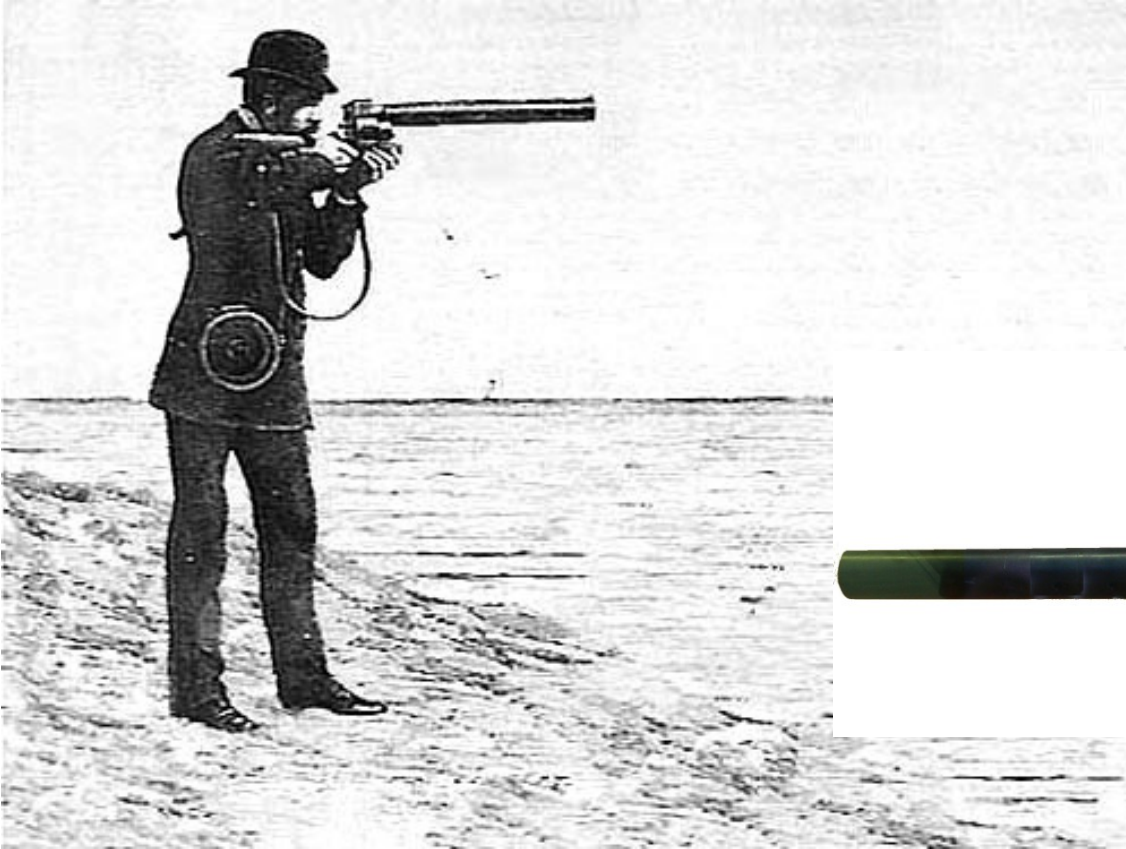
Kůň v pohybu (Studie pohybu zvířat, 1878)

M. vynalezl zoopraxiskop:

- http://de.wikipedia.org/w/index.php?title=Bild:Zoopraxiscope_16485u.gif&filetimestamp=20070329030149
- http://en.wikipedia.org/wiki/Image:Muybridge_race_horse_animated.gif

Chronofotografie

Étienne-Jules Marey (1830-1904)

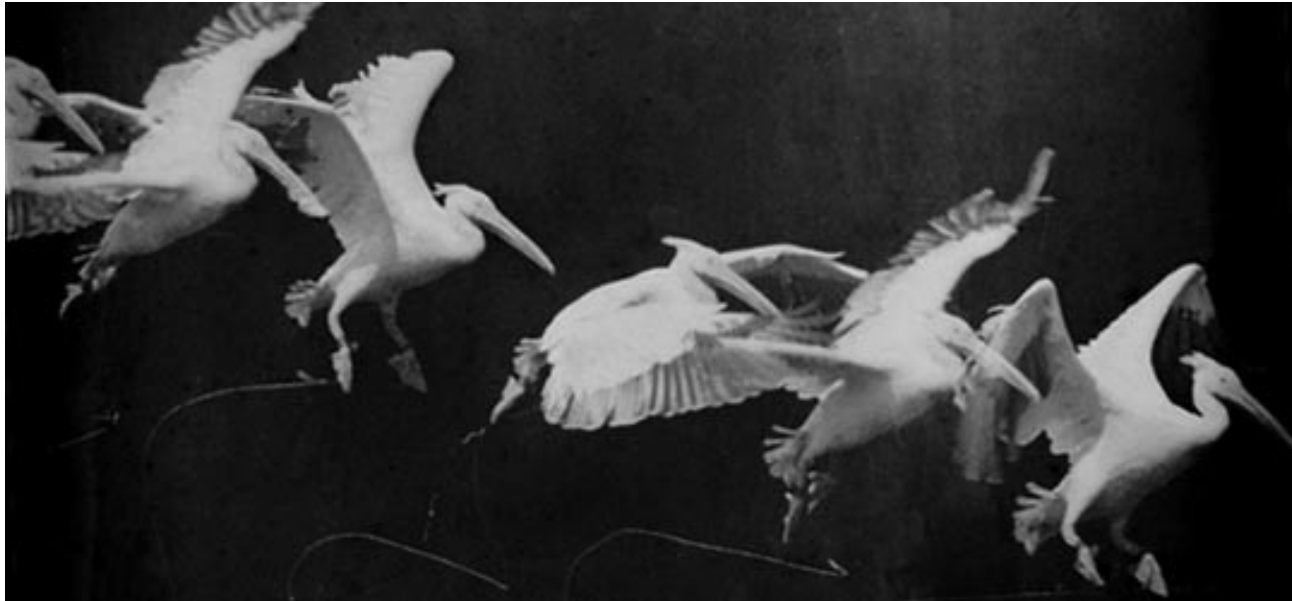
Étienne-Jules Marey

Prispěl k rozvoji chronofotografie. Podařilo se mu zachytit několik fází pohybu na jediné fotografii...

Étienne-Jules Marey

Přispěl k rozvoji chronofotografie. Podařilo se mu zachytit několik fází pohybu na jediné fotografii...

Étienne-Jules Marey

Přispěl k rozvoji chronofotografie. Byl jedním z prvních, kteří se pokoušeli zachytit pohyb vzduchu...

**Futuristé a jejich zájem o zachycení pohybu:
Giacomo Balla: Dynamika psa na vodítku (1912)**

**Futuristé a jejich zájem o zachycení pohybu:
Carlo Carrá: Pohřeb anarchisty Galliho (1911)**

**Futuristé a jejich zájem o zachycení pohybu:
Umberto Boccioni: Dynamika cyklisty (1913)**

Umberto Boccioni:
Jedinečné formy kontinuity v prostoru (1913)
Dynamika běžícího koně a domu (1914 – 1915)

Carlo Carrá: Manifestace ke vstupu do války (nebo Intervencionalistická demonstrace ,1914)

Předchůdci mediálního umění

Umění a čas

Film

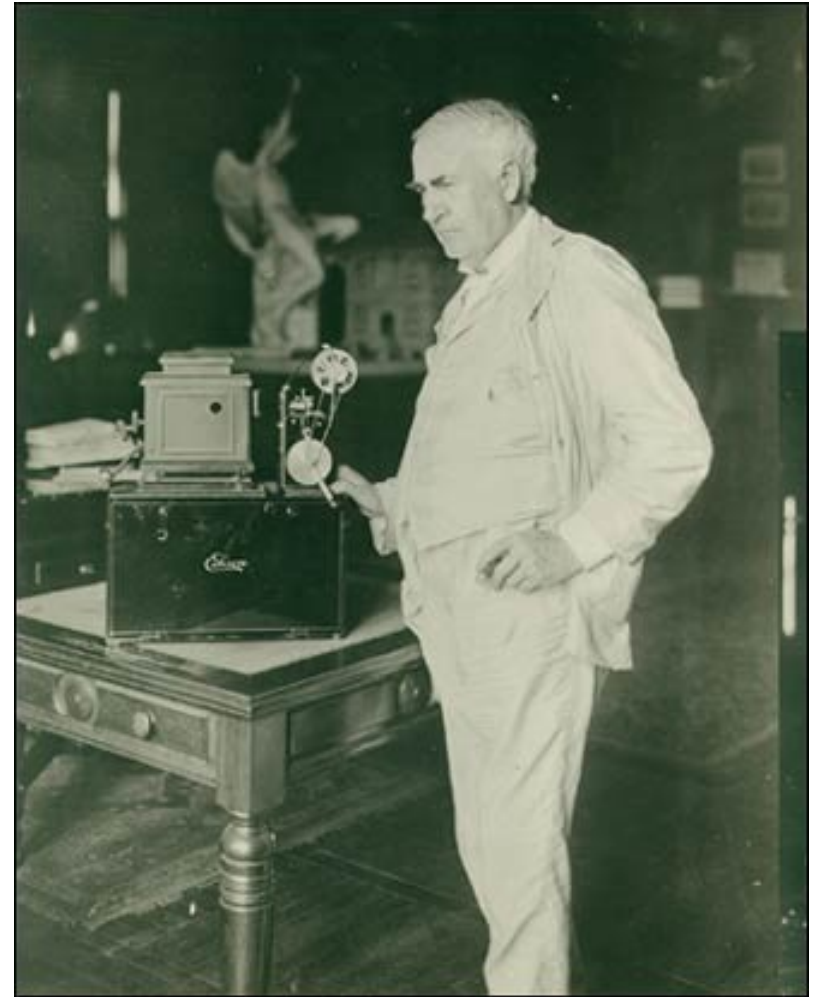
- **Film byl vynalezen v laboratořích amerického vynálezce Thomase A. Edisona (1847-1931), který dal za úkol svému asistentovi Williamovi K. L. Dicksonovi (1860-1935) využít fonograf jako model k vytvoření pohyblivých obrazů, které mohou být sledovány divákem.**

Film

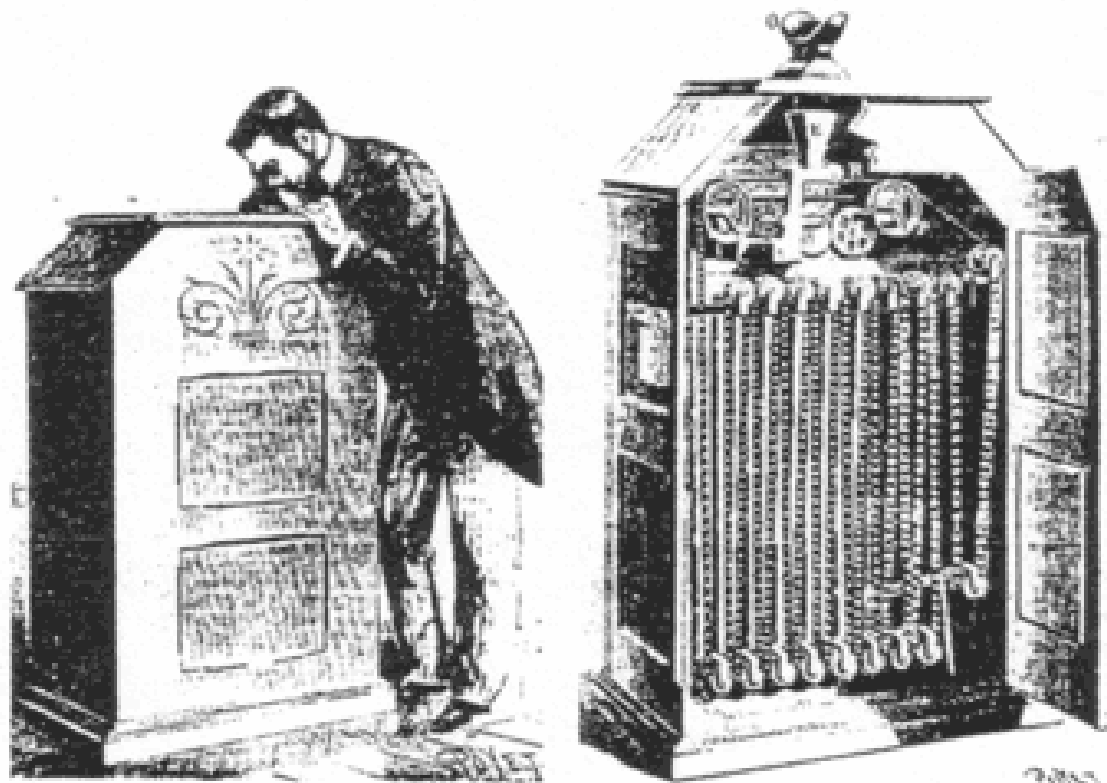
...V roce **1890** Dickson vytvořil **kinetograf** (filmovou kameru) a o rok později, **1891**, **kinetoskop** (filmovou prohlížečku).

...V roce **1890** Dickson
vytvořil **kinetograf**

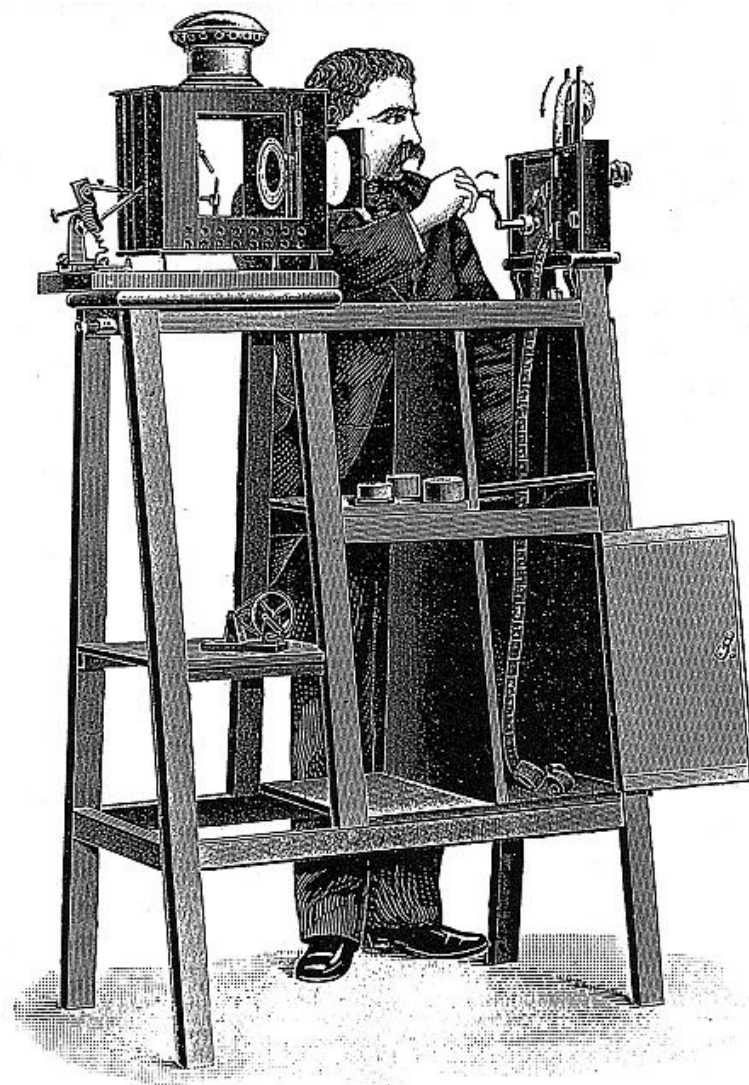
Edison s kinetografem

...V roce **1891** Dickson
vytvořil **kinetoskop**

...bratři Lumiérové představili
roku 1895 kinematograf

Film

První filmy bratří Lumiérů:

<http://www.youtube.com/watch?v=4nj0vEO4Q6s&feature=related>

Film

Georges Méliès

Výlet na měsíc, 1902

<http://www.youtube.com/watch?v=UiDWmXHR3RQ>

Edwin Stanton Porter

Velká vlaková loupež, 1903

<http://www.youtube.com/watch?v=Bc7wWOmEGGY>

Film

Zakládající osobnosti počátků filmu:

David Llewelyn Wark "D. W." Griffith

Zrození národa 1915, Intolerance 1916.

http://www.youtube.com/watch?v=_vgrRLy5Q3M

<http://www.youtube.com/watch?v=fXxDEAuI2zc&feature=related>

Sergej Ejzenštejn

Křižník Potěmkin, 1925

<http://www.youtube.com/watch?v=wL5LcPyqRtU>

Film

Dziga Vertov

Vlastním jménem: David Abelevič Kaufman

Muž s kinoaparátem, 1929

<http://www.youtube.com/watch?v=KytJFyMHZl0&feature=related>

Film

Francouzský avantgardní film:

Louis Delluc (1890-1924) volal po „čistém filmu“, který je jako „symfonická báseň založená na obrazech“.

Filmy výtvarníků:

Man Ray (Retour a La Raison, 1923):

<http://www.youtube.com/watch?v=dNYhgCV3o-E>

Fernand Léger (Le Ballet Mécanique, 1924)

http://www.youtube.com/watch?v=IEuDFJd6_2U&feature=related

Marcel Duchamp (Anemic cinema, 1926):

<http://www.youtube.com/watch?v=dXINTf8kXCc>

A filmařů:

René Claire (Entr'acte, 1924) a Luis Bunuel (L'Age d'or, vytvořený spolu se Salvadorem Dalím, 1930).

Film

Francouzský avantgardní film:

Louis Delluc (1890-1924) volal po „čistém filmu“, který je jako „symfonická báseň založená na obrazech“.

...a filmařů:

René Claire (Entr acte, 1924):

<http://www.youtube.com/watch?v=NMaXF-4MMGA>

Luis Bunuel, Salvador Dalí: L Age d oro, 1930:

<http://www.youtube.com/watch?v=NHZyIx3oNZk&feature=related>

Film

Francouzský avantgardní film:

Abel Gance:

- <http://www.youtube.com/watch?v=wPr-TwPh9sk&feature=related>
- <http://www.youtube.com/watch?v=O58GMFjwqd4>

• **Henri Chomette:**

- <http://www.youtube.com/watch?v=278-RLCTN6c>
- <http://www.youtube.com/watch?v=278-RLCTN6c>

Film

Německý klasický expresionistický film:

Robert Wiene: *Kabinet doktora Kaligariho* (1919):

http://www.youtube.com/watch?v=y_DVOooSojo&feature=related

Japonský expresionistický film:

Teinosuke Kinugasa: *Stránka šílenství* (angl. A Page of Madness) (1926):

<http://www.youtube.com/watch?v=MqVdMTY7UGc>

Čistý nebo absolutní film:

Walter Ruttmann: *Lichtspiel Opus 1-4* (1921-1925)

http://www.ubu.com/film/ruttmann_licht.html

Viking Eggeling: *Simphonie diagonale* (1921):

<http://www.youtube.com/watch?v=PxqgPiVDOQ4>

Oskar Fischinger: *Kompozice v modrém*, 1935:

<http://www.mediaartnet.org/search/?qt=fischinger>

<http://www.tudou.com/programs/view/kBpPBtQ48v0/>

_____: *Zvukové ornamenty*, 1932

_____: *Optická báseň*, 1938:

<http://www.tudou.com/programs/view/1b6wAr7knYw/>

Další experimenty s „novými médii“ začátku 20.století

László Moholy-Nagy: Light Display: Black-White-Grey (1930)

<http://www.mediaartnet.org/search/?qt=moholy-nagy>

Marcel Duchamp: Rotoreliéf (1935)

<http://www.mediaartnet.org/search/?qt=Duchamp>

Umělecké manifesty

Luigi Russolo: „The Art of Noise“/Umění hluku/(1913)

(Sound Art)

Walter Ruttmann: „Malerei mit Zeit“(cca 1919-1920)

(Technologické konstrukce časoprostoru)

Bertolt Brecht: „Radio as Communication

Aparatus“/Rádio jako nástroj komunikace/(1930)

(Interakce, participace, networking)

Dziga Vertov: „Cinema Pravda“, „Radio Pravda“(1925)

(Sociální technologie)

A další....

Seznam literatury k testu (s.1):

- Weibel, Peter: The Apparatus World – A world unto itself. In Eigewelt der Apparate – Welt. Pioneers of Electronic Art. Ars Electronica 1992. (studie s. 15-20) (dostupné ve virtuální knihovně TIM: <http://www.phil.muni.cz/music/dok/predmety.php?pid=36>)
- Rush, Michael: New Media in late 20th-Century Art. London, Thames a Hudson:1999. (kapitola: Introduction: s.7 – 35 (po konec 1.pol. 20.stol.) (dostupné ve virtuální knihovně TIM: <http://www.phil.muni.cz/music/dok/predmety.php?pid=36>)
- Frieling, Rudolf – Daniels, Dieter: Medien Kunst netz/Media Art Net: dostupné na: www.mediaartnet.org (kapitola: Media-Art/Art – Media, Forerunners of media art in the first half of the twentieth century (německy nebo anglicky): přesná adresa: http://www.mediaartnet.org/themes/overview_of_media_art/forerunners/ po podkapitolu: A fresh start from 1950 onwards)

Text je doplněn dalšími texty (např. manifesty umělců, které si také přečtěte! Je zde i krátký výňatek z eseje W.Benjamina: Umělecké dílo v době své technické reprodukovatelnosti, 1936)

Seznam literatury k testu (s.2):

- Benjamin, Walter: Umělecké dílo v době své technické reprodukovatelnosti. In Iluminácie. Bratislava: Kalligram, 1999. s. 194-225. (kopie bude uložena v knihovně ÚHV, viz <http://www.phil.muni.cz/music/article.php?story=20081124100636969>)
- Horáková, J.: Umělecké dílo v době své digitální reprodukovatelnosti (2010)
- <http://is.muni.cz/elportal/studovna.pl?field=AL;rok=;rec=>

Seznam literatury (s.3):

- Pete Weibel: **The Aparatus World – A World unto Itself** (1992)
- José Ortega y Gasset: **Dehumanizace umění** (1932)
- Susan Sontagová: **Jedna kultura a nová senzibilita** (1969)
- Clement Greenberg: **Collage** (1958)

<http://www.sharecom.ca/greenberg/collage.html>

- Foster, Hal – Krasuss, Rosalind – Bois, Yves-Alain – Buchloh, Benjamin H.D.: *Umění po roce 1900*. Praha : Slovart, 2007.
- Martinová, Sylvia: *Futurismus*, Taschen, 2007.